

Johanna Spyri'ren liburua 1880'an agertu zan

«Heidi»k eun urte beteten ditu

Marrazki bizkortzailleakaz telebisiñoan euki eban

arrakestak, mundu guztian egin eban oso entzute aundiko.

Irabazpide izugarria izan zan ziñe-azokan; Espaiña'n bakarrik 70 zenbakoizkiñetik gora mamiña ateraten eutsoen aren irudiari.

A.S. SANTISTEBAN'ek

Bost urteko neskato batek eun urte beteten ditu.

Zelan emon daiteke, itxuraz sentzat, zentzunik ez dauan au? Angoan azalduko dogu. Dalako neskatoak Heidi dau izena, eta gaur entzute aundikoa da telebisiñan esker: marrazki bizkortzaillez literaturiko jopardar sail luze a, aundin aundiz ikusi zan Espaiña'n, beste lurralde batzuetan ez ez beste, baiña oindiño be ziñe-entzuetan agertzen da. Eta gaur eun urte, 1880'an ain zuzen be, agertu zan Alemania'n neskato oni buruzko lenengo liburua; Suiza'ko emakume argi batek idatzia zan, Johanna Spyri'k, orduko berrogeta amairu urte eukazan, eta idazten asi-barria jakun.

Diñoenez, «Heidi»n Johanna Spyri'k, «berak bere jaioterrian, Hirzal'en, Suiza'ko mendietan bere umezaroan ikuskatu eban izadia» nabarmendu ta adierazten dau. Ango giroa osorik artzainkantuz josia da, tolosik bakoa, lau ta bizkorra; eta, bear bada, orretxeri dagokio ain zuzen ba jazoera edo istori onen arrakesta izugarria.

Egillea nun jaio, zelan azi

1827'ko uztaillaren 12'an jaio zan Johanna Spyri. Bere aita Johann Heusser erriko osagillea zan, Hirzal'goa, Zurich'etik kanpora, muiño baten gaintxoan; bere ama Heta'k, artzain protestante baten

alabak, olerkiak idazten zituan. Ezkontza onako seigarrena izan zan Johanna. Geroago, guztiz ederto bere nekato antzezlarian nabarmendu zan legez, aizea atzetze atsegingarri jakos emakume-ko bat zan Johanna txikia; noizik bein, bere laguntxoakaz jolasean ebillela, onik onenean geldi-geldi geratzen zan aizeak zugatz-ostu artetik igarotean egiten eban zurru-murru guzo ta sirsira entzuten.

Gaztetxo zala Grisonetan emon zituan opor-aldi batzuk, inoiz be zartuko ez ebazanak; ango lurralde, bazter eta ikuspegiak biotz-barruan josi-josita geratu jakozan, bere adurkide bati onela idazteraino geratu be: «Izadiaren alaba bat naz, egi-egiazkoa izan be». Testigu batzuk onela zurkezten daukue atziera: «egiti ta toles bagea, esatera nekez etorten zana, ... noizik bein zorrotz eta zakarra bear ba da, baiña zoragarria ta argia, liburu lau-zabal baten antzera».

«Heidi», lenengo liburua

Zurich'en osotu eben bere azkuntza, eta gero Bernard Spyrri legegizonakin ezkondu zan: au geroago Udaletzeko idazkari ta liburu argitaratzaile izango jakun. Johanna onelaxe tartu zan uriko literatura mundutxoan, ere orretan Zurich'etik igaroten ziran gizasemeri ospetsuenak ezaguturik, Wagner onein artean; alan be, be-

rrrogei urte eukazan idazten emon zean, bere lenengo liburua «Heidi» (1827), berrogeita hamar urte zala argitara emonaz.

Eritxi-emoilleak urte-urteko beren pitxi edertzeak jo eben beren lenengotik. Baiña lau urte geroago Johanna'k aidi jakos bere izakirik mantentzeko jakos zan, bere seme bakarra ta emakumea. Geroztik idatzi ta idatzi egin eban, 1900'an 81 urteko guztian, gero ta bizimodu berriagoa eginik.

Etzan ondo artua izan toki guztietan

Baiña jakin-erazo ta zabaldu du bear da «Heidi» etzala ondo artua izan toki guztietan. Erretan eta komunisten erakunde guztietan galazoa da gaur be, seme burgesa ta artiskutakue dala izanik; Suiza'n bertan be he-ontzat jotzen ez dabena, berrokoak aurtz-zain eta ez-jakos aurkezten daukuzalako; jaiak «kitch» legez dauke ta guztirik kritikalarriak uste dabe burt bizitza erromantikuegi ta uste pintatzen dauala; ondorioz zabal kar: apalak eta beekotak guztiz gizarte bizitza aintzatuota bear dabela.

Ikusirratia emon emon emon aundia

Telebistako-urruti-ikusirratia

Heidi'k eun urte bete ditu.

zine-saila izan zan «Heidi» mundu guztian ezagutarazo ta oso erritoi egin ebana; eta Espaiña da ope ta entzute aundia jadetsi eban errialdeetatik bat; urteera izala euki eban, noski, illabeteean beratu izan zan pelikula orreik izen emoten ziran tokia, eta kronika-idazle batek bere egunean, araketa onek eraginda, adu oneko maldi au jalgi eban: «heidiatuta» gengoizala.

Heidi'ren irudia edonun

Telebistak ezarri eutson indar eta opearri, ia aldi berean, nortzu izan, eta, Heidi, oso baliatu ta maldia aterea izan zan, kontsumo

munduan batez be; kontsumoko sail ikaragarri baten agertzen zan Heidi, gozoki ta txikletan, txingote, panpin, andrakilla, jolas-mintz, ipuin, diska ta olako guztietan. Etziran gitxi ibilli «lapur» esaten jaken ekarri edo produktoak be, dagokiezan baimenak lortu bage arek eta onek edozein baltzu edo enpresak egiñak, eta egile-eskubiderik be ordaindu barik, onek ainbat eta ainbat auzi sortazorik.

«Heidi»gaz egindako irabazi ta negozio biribilla nabari izan zan batez be Espaiñar Telebistako egiterauetan agertu zanean. Liburu-saltzaille batek, esate baterako, azaldu eban Johanna Spyri'n ipuiña berak beti euki izan ebala bere

liburutegian, baita telebistaren «bigarren» edo «tertiar» ondoren, aurrieko iriostan baino lasteko erri-geiago izan zala salztearen irabazia. Eta dana orotaz. Salgai berrak izatek gertatzen ari diren berrak, fabrikatze langileak ez ezukien demopetarik, estatistik he, beak zana edo eskatzen zana estatistikoko aia, eta onela salmenta ederrak galdututa. Espainia'n iturrietan ere bestelakoak bote eban azoka irudi, marka la jokabide berdintsuakaz. Telebistaren biltza sargintzaillea, beste bota, nabari izan zan (kaplata la eskutabide bati).

Diskoetan be bai

Salerosle gerra egiazko au diskoetan baino eida zan, eta «Heidi» irudia diskoen erabilteko baimenik ez eukan baltzu (firma) ezagun batek konkurtso bat eratu eban «Heidi espainarra» aukeratzeke,

konkurtso au Madrid'eko isaldoko izparringe baten eban eta, baten baten gaiturik, arrakasta izan eban. Neskakotz baten eban, aia zuzen be, Euzko Jaen Maza, ordu gertatzen ospetsu egun zana, eta «Heidi» karrak irautu eban aia gaitzean egun zana.

Dana dala, aien la bota baten diskoak errotik eban izatek lez saldu ziran, eta eban zan Espainia'n salduste baten salduste izan ziran. illabete baino lenago, dala bakarraren millo erdi kate.

Zinea be eizan egun baten Spyrri'n liburutegian arrakasta utrin. Lenengo ekintza baten zan Shirley Temple'k 1937'ean la antzeztua. Eta gero baten izuk Europa'n.

AITA ONAINDIA'k eida

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Aragi gogorra

Iatere balaan, baskaltzen aia berru dan bezereak ptebesta eban kamateroan.

Aizu, zorra au dagon bezelako zaila egonik, gutxienez ordu be berau du zaila eta jaten.

Ba, ez berru larritu orregatik - estatutzen du kamateroak - Gogor amabak ordu ez dugu irten.